Stenogrammid

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 22.02.2018, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:05 Riigikogu avalduse "Tänuavaldus Eesti Vabariigi loojatele, kaitsjatele, hoidjatele ja taastajatele" eelnõu (588 AE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Hanno Pevkur
Head kolleegid, kui me saame sumina natukene vaiksemaks, siis võime tänase istungiga peale hakata. Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 6. töönädala neljapäevast istungit. Kuna vabariigi juubelinädal on lähipäevadel kulmineerumas, aga meie suure saali töö siin on täna viimast päeva sünnipäevanädalal, siis meile on külla tulnud Tallinna Kammerkoori, Tallinna Rotary Klubi Segakoori ja segakoori K.O.O.R lauljad. Alustame tänast istungit Eesti Vabariigi hümniga. Palun kõigil tõusta!
(Lauldakse Eesti Vabariigi hümni.)
Aitäh! Head Riigikogu liikmed, vaatamata meie istungi pidulikkusele on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Raivo Põldaru, palun!

10:03 Raivo Põldaru
Hea aseesimees! Head kolleegid! Eilse "Pealtnägija" saate valguses on mul rõõm üle anda EKRE fraktsiooni seitsme liikme arupärimine. Selles käsitletakse üldhooldusteenuse osutamist väljaspool kodu ehk elu hooldekodudes, inimeste turvalisust ning ka seda, kuidas hooldekodusid rajatakse ja kuidas kasutatakse finantsvahendeid. Meil on mõttes, et hooldekodudel on peale sotsiaalse projekti tähenduse ikkagi ka regionaalne mõõde. Esitame ministrile kuus küsimust.

10:04 Aseesimees Hanno Pevkur
Rohkem eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Olen vastu võtnud ühe arupärimise ning me otsustame selle edasise menetlemise juhatuses kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Head Riigikogu liikmed, nüüd on aeg teha kohaloleku kontroll.
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreerus 71 Riigikogu liiget, puudub 30 Riigikogu liiget.

---

1. 10:05 Riigikogu avalduse "Tänuavaldus Eesti Vabariigi loojatele, kaitsjatele, hoidjatele ja taastajatele" eelnõu (588 AE) esimene lugemine

10:05 Aseesimees Hanno Pevkur
Meil on täna päevakorras üks avalduse eelnõu, numbriga 588, ja selle pealkiri on "Tänuavaldus Eesti Vabariigi loojatele, kaitsjatele, hoidjatele ja taastajatele". Algatajate nimel teeb ettekande Riigikogu liige Liisa Oviir. Palun!

10:06 Liisa Oviir

Head kolleegid! "Eesti rahvas ei ole aastasadade jooksul kaotanud tungi iseseisvuse järele. Põlvest põlve on temas kestnud salajane lootus, et hoolimata pimedast orjaööst ja võõrast rahvaste vägivallavalitsusest veel kord Eestis aeg tuleb, mil "kõik piirud kahel otsal lausa löövad lõkendama" ja et "kord Kalev koju jõuab oma lastel õnne tooma". Nüüd on see aeg käes." Nii algas manifest kõigile Eestimaa rahvastele, mis loeti ette 23. veebruaril 1918 Endla teatri rõdult. Just selle dokumendiga kuulutas Eesti end sada aastat tagasi iseseisvaks.
Omariiklusele asuti aga müüri laduma märksa varem. Oluline tähis sel teel oli Venemaa Keisririigi kokkuvarisemine 1917. aasta sügisel. Pärast seda asusid Eesti rahvuslikud poliitikud taotlema autonoomiat. Mindi suisa nii kaugele, et oma nõudmisi käidi esitamas jõulisel meeleavaldusel Petrogradis. 28. novembril 1917. aastal kuulutas Eesti Maapäev end kõrgeimaks võimuks Eestis. Mõned kuud hiljem, 19. veebruaril 1918. aastal moodustas Maapäeva vanematekogu Eestimaa Päästekomitee. Kasutades ära pingelist olukorda, kus Vene väed olid Eestist põgenemas ja Saksa väed ei olnud veel kogu maad hõivanud, kuulutatigi 24. veebruaril Eesti Vabariik iseseisvaks manifesti sõnadega "Sel saatuslikul tunnil on Eesti Maapäev kui maa ja rahva seaduslik esitaja, ühemeelsele otsusele jõudes rahvavalitsuse alusel seisvate Eesti politiliste parteidega ja organisatsionidega, toetades rahvaste enesemääramise õiguse peale, tarvilikuks tunnistanud Eesti maa ja rahva saatuse määramiseks järgmisi otsustavaid samme astuda: Eestimaa, tema ajaloolistes ja etnograafilistes piirides, kuulutatakse tänasest peale iseseisvaks demokratliseks vabariigiks." Kui uhkelt need sõnad kajasid! Eestil õnnestus kasutada ajaloos vaid viivuks, hetkeks avanenud akent ja panna õiguslik alus enda iseseisvussoovile, panna õiguslik alus oma iseseisvusõigusele. Kahtlemata väärivad need kartmatud mehed ja naised, kes kahe võõrvõimu võitluse keskel seisid otseselt meie riigi sünni juures, ülimat austust.
Juba järgmisel päeval, 25. veebruaril sisenesid Saksa väed Tallinna ja algas okupatsiooniaeg. Eesti Ajutine Valitsus tuli taas kokku sama aasta 11. novembril, kuid juba mõni nädal hiljem, 28. novembril algas lahinguga Narva juures Eesti vabadussõda. Eesti rahvaväe organiseerimine oli ju alles alanud. Põhilise osa kaitsejõududest moodustasid esimeses maailmasõjas osalenud Eesti ohvitserid ja kooliõpilastest vabatahtlikud. Nii olid näiteks Narva vene gümnasistid ühed esimestest, kes astusid, relv käes, bolševikele vastu. Vabadussõja otsustav võit võeti 23. juunil 1919 Võnnu all ja lõplik relvarahu jõustus 3. jaanuaril 1920.
Selles sõjas kirjutati 3588 Eesti sõduri nimi marmortahvlile. 2. veebruaril 1920 sõlmisid Eesti Vabariik ja Nõukogude Venemaa Tartu rahu, mille järgi Venemaa loobus igaveseks ajaks kõigist pretensioonidest Eestile ja tunnistas tingimusteta Eesti Vabariigi iseseisvust. Eesti oli võitnud ülekaaluka vaenlase ning sai ka rahvusvahelise kogukonna *de jure* tunnustuse.
Oma riigi ehitamisega pidi alustama nullist peaaegu igas eluvaldkonnas – tuli ehitada noort demokraatiat, lükata käima majandus ja toetada meie enda rahvusliku kultuuri arengut. Eesti riik oli selles edukas, kuid aeg jäi lühikeseks. Omariiklust jagus napilt paarikümneks aastaks. 1939. aasta 23. augustil Saksamaa ja Nõukogu Liidu vahel sõlmitud Molotovi-Ribbentropi pakt jättis Eesti NSV Liidu mõjusfääri. Peatselt järgnes pealesurutud baaside leping, mis tõi Eesti pinnale juba kümneid tuhandeid võõrriigi sõjaväelasi. 1940. aasta suve traagilised sündmused tähistasid iseseisva riigi lõppu ning nõukogude okupatsiooni ja punase terrori algust. Meie rahva mälust ei kustu 1941. aasta juuniküüditamine, mille käigus viidi vägivaldselt oma kodudest inimesi peaaegu igast külast ja igast suguvõsast – kokku üle 10 000 eestlase. 1944. aasta sügisel põgenes nõukogude terrori eest läände hinnanguliselt kuni 90 000 eestlast. Põgenike seas oli palju haritlasi, poliitikuid ja avaliku elu tegelasi. Lahkuti oma teada vaid ajutiselt – ainult mõneks kuuks, ehk aastaks. Aja möödudes sai aga aina selgemaks, et tagasiteed ilmselt ei olegi. Eestit südames kandes panid kodumaalt lahkunud aluse väliseesti liikumistele, mis kogu okupatsiooniaja jooksul taotlesid Eesti Vabariigi taastamist ning aitasid iseseisvuse taastamiseks leida ka toetust ja liitlasi. Eestis toimusid aga repressioonid. Arreteeriti ja põlu alla pandi kümneid tuhandeid inimesi. 1949. aasta märtsis küüditati Siberisse 20 702 Eesti inimest. Neist noorim oli kolmepäevane Anne Ojaäär Hiiumaalt, vanim aga 95-aastane vanamemm Maria Räägel Abja vallast. 1960-ndate sulaperioodile järgnes taas tugevnev ideoloogiline surve, uus venestamise laine. 1980-ndate aastate lõpus, nagu ka aastatel 1917–1918, avanes aga Eestile uus võimalus. Venemaal süvenes kriis ning selle ületamiseks algatati perestroika ja glasnosti kampaania. Eesti kasutas taas hetke ära. Kõigepealt toimus Eestit ühendav jõuline vastukampaania kavale rajada Kirde-Eestisse fosforiidikaevandused. Seejärel leidis laialdast toetust ettepanek minna üle täielikule isemajandamisele. 1987. aastal loodi Eesti Muinsuskaitse Selts. 1988. aastal toimus loomeliitude ühispleenum ja aasta lõpus, 16. novembril võeti vastu deklaratsioon ENSV suveräänsusest. Üle aastakümnete lehvisid sellel

tormisel ajal taas avalikult meie sinimustvalged rahvuslipud. Molotovi-Ribbentropi pakti aastapäeval, 23. augustil 1989 näitasime maailmale oma iseseisvuspüüdlusi Tallinnast Vilniuseni ulatuvas Balti ketis. Mäletan hästi, kuidas seisin 12-aastasena Tallinnas Järvel oma ema kõrval Balti ketis. Ja mäletan seda arusaamist, et olen osa millestki suurest, saan olla osa ajaloost.
1991. aasta augustis Nõukogude Liidus toimunud riigipöördekatse ajal kuulutas Eesti 20. augustil 1991 oma iseseisvuse taastatuks. Kell 23.03 toimus siinsamas saalis, toonases Ülemnõukogus ajalooline hääletus, kus 69 rahvasaadikut hääletas iseseisvuse taastamise poolt. Taas suutsime olla õigel hetkel ühtsed ja kasutada ära maailmapoliitikas tekkinud võimaluse taastada oma riigi iseseisvus. Laulva revolutsiooni üks sümboleid, laulja Ivo Linna ütles, et Eesti iseseisvus ja see, et oleme suutnud oma riigi sisuliselt uuesti luua, on ime.
Eile oma 100. sünnipäeva tähistanud Linda Erika Kääramees, kes teise maailmasõja ajal oli sunnitud Eestist lahkuma, kuid on nüüd tagasi kodus, ütles, et aastate jooksul on Eesti elu muutunud nii palju paremaks, et seda võib nimetada tõeliseks imeks. Ta ütles, et on Eestis elades õnnelik. Miks ma sellest räägin? Selleks, et tuletada Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva eel meelde seljataha jäänud sadat aastat. Need aastad ei ole olnud kerged. Just seepärast tulebki meil iseendale meelde tuletada, milline ime on Eesti, milline ime on meie riigi teke, milline ime on raskete aegade kiuste olnud meie inimeste iseseisvustahe, milline ime on meie riigi taastamine ja meie riigi elujõulisena püsimine.
Meil kõigil on põhjust olla tänulik ja õnnelik, et ülehomme tähistame oma riigi 100. sünnipäeva. Hoiame siis oma ime meeles, hoiame oma ime südames ning hoiame südames sügavat tänulikkust selle eest. Oleme tänulikud Eesti Vabariigi iseseisvuse eest ning väljendame oma südamest sügavat lugupidamist kõigi nende suhtes, kes on olnud Eesti Vabariigi loojad, selle kaitsjad, hoidjad ja taastajad. Tunnustame neid, kes jäid truuks meie omariikluse aadetele, kes kandsid meie riiki oma südames ja kes on elanud oma elu Eesti hüvanguks. Hoiame meeles, et meie ühine eesmärk on Eesti Vabariigi kestmine ja edendamine. Igal Eesti inimesel on selles suur roll.
Sada aastat tagasi lausutud sõnad, millega lõppes manifest kõigile Eestimaa rahvastele, kõlavad ka täna üleskutsetena, millest täpsemat on raske sõnastada. "Eesti! Sa seisad lootusrikka tuleviku lävel, kus sa vabalt ja iseseisvalt oma saatust võid määrata ja juhtida! Asu ehitama oma kodu, kus kord ja õigus valitseks, et olla väärilisek liikmeks kulturarahvaste peres! Kõik kodumaa pojad ja tütred, ühinegem kui üks mees kodumaa ehitamise pühas töös! Meie esivanemate higi ja veri, mis selle maa eest valatud, nõuab seda, meie järeltulevad põlved kohustavad meid selleks.
Su üle Jumal valvaku
Ja võtku rohkest õnnista
Mis iial ette võtad sa,
Mu kallis isamaa!
Elagu iseseisev demokratline Eesti vabariik.
Elagu rahvaste rahu!"
Just sellel põhjusel soovisid 65 Riigikogu liiget algatada Riigikogu avalduse, millega avaldada südamest tänu Eesti Vabariigi loojatele, selle kaitsjatele, hoidjatele ja taastajatele ning väljendada neile inimestele oma sügavat tunnustust ja lugupidamist. Palume teie kõigi toetust! Aitäh!

10:17 Aseesimees Hanno Pevkur

Head Riigikogu liikmed! Tuletan meelde, et kui kellelgi on tõepoolest küsimus, siis igale Riigikogu liikmele on avalduse menetlemise juures ette nähtud üks küsimus. Ühele ettekandjale ehk Liisa Oviirile saab igaüks esitada ühe küsimuse. Tarmo Kruusimäe, palun!

10:18 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea asespiiker! Hea ettekandja! Kas te oskate öelda, mis kummalisel moel on välja jäänud siit olulisest tekstist vabadussõda? Võib-olla tulevastele põlvedele jääb tendentslik mulje, justkui oleks mõned targad mehed anonüümselt loonud dokumendi, millega kuulutati 45 000 ruutkilomeetril välja Eesti Vabariik ja me räägime selle kaitsjatest. Miks on see üldistuse aste nii suur ja miks puudub viide Tartu rahule, mis on meie vabariigi sünnitunnistus, ja vabadussõjale, mille käigus võideti see Tartu rahuleping?

10:18 Liisa Oviir

Aitäh! Ma pidasin just üsna pika kõne, kus oli nimetatud neid inimesi – ilmselt mitte kõiki –, kes on andnud oma panuse, ning selles kõnes oli olemas ka viide vabadussõjale ja selle olulisusele. Samamoodi oli viide Tartu rahule. Selle avalduse üldistusaste on selline sellepärast, et seda oleks olnud väga keeruline teha 10- või 12-lehelisena. Ka siis oleks jäänud oht, et midagi jääb välja. Ma usun, et väga hästi on aru saada: selle avalduse sisu ja eesmärk on ütelda, et neid inimesi, kellele on nii meil siin Riigikogus kui ka kogu rahval põhjust tänulik olla, on päris palju. Tegelikult on väga paljud andnud oma panuse selleks, et me tõesti saamegi tähistada ülehomme oma riigi 100. sünnipäeva.

10:19 Aseesimees Hanno Pevkur
Igor Gräzin, palun!

10:20 Igor Gräzin
Ütle palun oma sõnadega, kas me võime ajalukku tagasi vaadates öelda, et meie riigina oleme alati olnud õiglased ja head, st rajanenud nende kolme mehe põhimõtetel, mida Jüri Vilms tegelikult kõige rohkem lootis, ohverdades selle nimel ka oma elu.

10:20 Liisa Oviir
Aitäh! See on selline küsimus, millele igaüks siit saalist vastaks ilmselt erinevalt. Ma usun siiralt, et me oleme üritanud olla igal hetkel Eesti riik. Meie juhid on igal hetkel üritanud olla ausad ja õiglased oma riigi ja rahva suhtes.

10:20 Aseesimees Hanno Pevkur
Marika Tuus-Laul, palun!

10:20 Marika Tuus-Laul
Suur tänu! Austatud ettekandja, tänan teid sellise toreda ettevõtmise eestvedamise eest! Kindlasti on see meie kõigi väga väärikas ja vajalik tänuavaldus ning sügav kummardus. Te ütlesite, et 65 Riigikogu liiget toetavad seda ja võtsid selle asja ette. Kuidas oleks võimalik olnud kõigil 101-l anda allkiri või kuidas juhtus nii, et ainult mõned said sellest osa?

10:21 Liisa Oviir
Aitäh! Ma usun, et see on nii nagu ikka eelnõude algatamisega – mingisugune hulk inimesi saab kokku, nad töötavad midagi välja ja siis hakatakse koguma nende allkirju, kes soovivad seda toetada ja olla algatajate hulgas. Kuna see sai tehtud suhteliselt ajasurve all, siis oli tõesti nii, et veel viimasel hetkel anti siin minu laua peal allkirju. Eks see oli põhjus. Aga kõigil 101-l on võimalik täna seda toetada oma hääle andmisega.

10:22 Aseesimees Hanno Pevkur
Jaanus Karilaid, palun!

10:22 Jaanus Karilaid
Aitäh juhatajale! Hea ettekandja! Hea kolleeg Igor Gräzin tegi ettepaneku muuta avalduse teksti. Mis põhjusel jäid need targad ettepanekud siiski sellest tekstist välja?

10:22 Liisa Oviir
Igor Gräzin ei teinud oma ettepanekuid sellel hetkel, kui see tekst koostati. Ma olen kuulnud, et ta tegi need ettepanekud põhiseaduskomisjonis. Seda teemat käsitleb aga juba komisjoni ettekandja.

10:22 Aseesimees Hanno Pevkur
Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, hea ettekandja! Meil on vaja ära kuulata ka põhiseaduskomisjoni liikme ettekanne, mille teeb Mart Nutt. Palun!

10:23 Mart Nutt

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon käsitles nimetatud avaldust kahel koosolekul. Esimene koosolek oli erakorraline ja toimus samal päeval, kui eelnõu üle anti, ehk 14. veebruaril. Miks me seda tegime? Sellepärast, et avaldus saaks lõpphääletusele enne, kui Eesti Vabariigi 100. aastapäev on meil käes, ja suure lootusega, et kõik Riigikogu liikmed, kes on saalis, seda ka toetavad – vähemasti komisjonil oli küll selline arvamus ja ettekujutus. Sellel erakorralisel koosolekul otsustatigi ära põhiküsimused: 22. veebruaril, seega täna on avaldus meil täiskogu istungil ning ettekande võiksin teha mina. Samuti määras Riigikogu juhatus muudatusettepanekute tähtajaks 13. veebruari kell 17.15, kuna nii näeb ette avalduse menetlemise kord. Kuivõrd avaldus võetakse vastu ühel lugemisel, siis selle vahepealset katkestamist toimuda ei saa.
Teiseks oli põhiseaduskomisjoni esmaspäevane istung, mis toimus 19. veebruaril k.a. Sellel korral vaadati üle muudatusettepanekud, mille oli esitanud Riigikogu liige Igor Gräzin. Neid oli kaks. Sisusse süüvimata pidi komisjon tõdema, et paraku saab avalduse menetlemise korra kohta muudatusettepanekuid esitada fraktsioon või komisjon, seetõttu me ei saanud kahetsusväärselt Igor Gräzini ettepanekuid tabelisse lisada. Küll aga puudutas diskussioon komisjonis väga palju seda, kas see kord, et ainult fraktsioonid ja komisjonid saavad ettepanekuid esitada, on õige. Arvamusi oli mitmeid, aga kokku võttes pidime tõdema, et nii see paraku on. Põhiseaduskomisjoni koosoleku lõpphääletusel osalesid Marko Pomerants, Jüri Adams, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Jaak Madison, Kalle Laanet, Lauri Luik, Mart Nutt, Mihhail Korb, Rein Randver ja Tiit Terik ning komisjoni konsensuslik otsus on eelnõu toetada. Aitäh teile!

10:25 Aseesimees Hanno Pevkur
Hea ettekandja, küsimusi on. Jaak Madison alustab.

10:25 Jaak Madison
Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma tuleks nende kahe muudatusettepaneku juurde. Loomulikult on markantne, et Riigikogu liikmel ei ole võimalik praegu kehtiva kodu- ja töökorra seaduse alusel muudatusettepanekuid esitada, see võimalus on ainult fraktsioonil. Seega on meil ka praeguses koosseisus kaks liiget, kes on tegelikult tööst ära lõigatud. Kas sa oled minuga nõus, et põhiseaduskomisjonis neid kahte muudatusettepanekut siiski vaadati ja tegelik probleem seisnes pigem nende arvestamises või mittearvestamises, pean silmas eriti esimest muudatusettepanekut, millega Eesti vabandaks nende ees, kellele on kunagi liiga tehtud? Tegelik probleem oli sisus, mitte tehnilis-formaalses küsimuses, et Riigikogu liikmel ei ole õigust muudatusettepanekuid esitada. Minule jäi küll mulje, et pigem ei soovitud puhtalt poliitilistel põhjustel seda avaldusse sisse panna ja küsimus ei olnud tehnilises probleemis.

10:26 Mart Nutt
Aitäh! Komisjonil oleks olnud võimalus lisada sinna enda ettepanekuna need asjad, milles komisjon ei olnud üksmeelne. Tõepoolest, sul on õigus selles, et komisjon arutas päris põhjalikult nende ettepanekute üle, aga teine küsimus, mis tõstatus, oli see, et kui me räägime vabanduse palumisest, siis on iseasi, kas see sobib just selle avalduse konteksti. Mis puudutab Eesti Vabariigi loomise ja taastamise juures osalenud inimeste tänamist, siis komisjoni seisukoht oli, et see on eraldi teema.

10:27 Aseesimees Hanno Pevkur
Küsimus on ka Igor Gräzinil. Palun!

10:27 Igor Gräzin
Minu arvates on see meie riigi moraalse puhtuse teema, aga ma loen selle paranduse ette, sest teist võimalust lihtsalt ei ole. Ja ma tahan rõhutada, et sellele on alla kirjutanud kaks inimest: Igor Gräzin ja Krista Aru. See lause kõlab järgmiselt: "Eesti Vabariik vabandab kõige ülekohtu eest ja leinab taga neid, keda ta ei suutnud kaitsta." Kas sellele ideele või sellisele moraalsele väitele oli ka sisulisi vastuväiteid? Aitäh, Mart!

10:28 Mart Nutt

Aitäh! Komisjonis keegi sisulisi vastuväiteid ei esitanud, aga küsimus, kuidas see vorm võiks aset leida – ma jään oma varasema vastuse juurde – on ilmselt eraldi arutelu teema.

10:28 Aseesimees Hanno Pevkur
Peeter Ernits, palun!

10:28 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ka minu allkiri peaks olema Gräzini oma kõrval, ja neid on rohkemgi. Aga minu küsimus: millised fraktsioonid olid selle vabanduse ja selle punkti kõige raevukamad vastased? Kas vastab tõele, et need olid sotsiaaldemokraadid ja ka IRL?

10:29 Mart Nutt
Aitäh! Minule teadaolevalt ükski fraktsioon mingit sellist seisukohta, et ollakse ettepaneku vastu, ei avaldanud. Samas olete teie kõik, nii nagu on härra Gräzin ja on ka härra Madison, fraktsiooni liikmed. Te oleksite saanud ju esitada ettepaneku oma fraktsiooni nimel, kui fraktsiooni enamus oleks olnud sellega nõus. Aga sellist ettepanekut fraktsioonidelt ei tulnud.

10:29 Aseesimees Hanno Pevkur
Tarmo Kruusimäe, palun!

10:29 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea asespiiker! Hea komisjoni ettekandja! Kas te käsitlesite ka komisjonis Liisa tänast kõnet ja arutasite selle sisu? Kas me peaksime aru saama nii, et Liisa tänane kõne on selle avalduse lahutamatu osa, justkui seletuskiri? Ta ütles, et ta pidas täna pika kõne sihukesest selektiivsest ajalookäsitlusest ja et sellega on kõik selgitused antud. Kas ta esines täpselt sama kõnega ka komisjonis?

10:29 Mart Nutt
Aitäh! Komisjon ei koostanud Liisa kõnet.

10:30 Aseesimees Hanno Pevkur
Jaanus Karilaid, palun!

10:30 Jaanus Karilaid
Juhataja! Hea ettekandja! Kas me saame õigesti aru, et Igor Gräzini ettepanekust tuleks teha eraldi avalduse vorm ja tuua see siia parlamendi ette? Kas te sellega olete siis nõus või?

10:30 Mart Nutt
Aitäh! Kui on soovi, siis 21 Riigikogu liikmel on alati võimalus eelnõu algatada. Kas see on vajalik? Ma arvan, et on mõistlik enne läbi rääkida.

10:30 Aseesimees Hanno Pevkur
Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, hea ettekandja! Nüüd avame läbirääkimised. Tuletan meelde, et läbirääkimiste käigus on avalduse menetlemisel võimalik sõna võtta fraktsioonide esindajatel ja kui komisjonil on üksmeel, siis ka komisjoni esindajal. Esimesena saab sõna Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Toomas Jürgenstein. Palun, kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit!

10:30 Toomas Jürgenstein
Hea eesistuja! Head kolleegid! Mulle näib, et meil on käsil algatus, mis ühelt poolt meid kõiki – või vähemalt enamikku meist – ühendab, teisalt aga loob igale erakonnale võimaluse rõhutada selles koosmeeles oma prioriteete.
Mulle tundub, et inimesi, kellele me tänu avaldame, on lihtsam aduda, kui mõelda ühiskonna asemel mõnele väiksemale üksusele. Seepärast alustan meenutusega oma pikaajalisest töökohast Hugo Treffneri Gümnaasiumis. Seal on õpilaste lemmikpaigaks suur aatrium, kus nad armastavad vahetunni ajal viibida laiadel trepiastmetel ja pinkidel. See on ilus ruum, kuid mul on selle kohta, miks õpilased

seda ruumi armastavad, ka oma müstiline põhjendus. Nimelt on aatriumi seintel olevatele tahvlitele kirjutatud kõikide Treffneri kooli lõpetanud õpilaste nimed. Juba teispoolsuses viibivad surnud, auväärt hallpead, oma karjääri tipus olevad mehed ja naised ning otsiva vaimuga tudengid on sümboolselt selles ruumis koos õpilastega. Kui ma mõtlen tänasele tänuavaldusele ja sellele, keda see mu kodukooli kogukonnast puudutaks, siis leiavad meelespidamist tahvlitel olevad inimesed.
Järgnevalt toon menetletavast tänuavaldusest mõned väljavõtted ja seon need oma kooli vilistlastega. Tsiteerin tänuavaldust: "Iseseisva ja sõltumatu Eesti riigi rajamine on olnud meie rahva poegade ja tütarde ühislooming ning ülim püüdlus aastakümneid enne selle kättevõitmist." Treffneri kooli vilistlaste nimekiri algab 1891. aastast. Nii mõnigi vilistlastest unistas juba 19. sajandil, lootis 20. sajandi alguses ja hakkas esimese maailmasõja päevil reaalselt tegutsema meie riikliku iseseisvuse nimel. Edasi: "Meie rahva eriline tunnustus kuulub Eesti Vabariigi rajajatele ja taastajatele, kes kasutasid ära ainukordse ajaloolise võimaluse omariikluse kättevõitmiseks." Tegelikult asub kooli aulas veel üks mälestustahvel, kuhu on raiutud vabadussõjas langenud poiste nimed, aga Eesti Vabariigi taastamises aktiivseid vilistlasi võib leida nii 1960-ndatel, 1970-ndatel kui ka 1980-ndatel lõpetanud vilistlaste seast. Tunnustame neid Eesti inimesi, kes võõrvõimu aastatel töötasid ja elasid kodumaal ning tagasid rahva kestmise.
Nõukogude ajal kandis Treffneri kool Anton Hansen Tammsaare nime ning sellel ajal ellu astunud töötajad, teadlased ja kultuuriinimesed said koolist kaasa suure portsu eestimeelsust ja tollasele suletud ühiskonnale vastanduvat avatust.
Head kolleegid! Pole kahtlustki, et inimesed, keda me täna täname, on olnud mitmesuguste vaadetega. Nende hulgas on olnud konservatiive ja liberaale, nii vasakpoolseid kui ka parempoolseid ja väga erinevate erakondade pooldajaid. Esmapilgul paneb see küsima, kas me sellise laiapõhjalise koosmeelega tunnustame eri maailmavaadete vajalikkust Eestis, nii tänapäeval kui ka ajaloos.
Pöördusin selgituse saamiseks esmalt Poola filosoofi ja mõtleja Leszek Kolakowski poole, kes on kirjutanud essee sellest, kuidas olla konservatiiv-liberaalne sotsialist. Analüüsides neid kolme mõttevoolu, jõuab ta järeldusele, et see on täiesti võimalik. Tsiteerin Kolakowskit: "... on võimalik olla konservatiiv-liberaalne sotsialist ja järelikult – mis on seesama – ei kujuta need kolm sõna endast enam vastastikku üksteist välistavaid mõisteid. Aga põhjus, miks alguses mainitud suur ja võimas Internatsionaal iialgi teoks ei saa, on niisugune: see Internatsionaal ei ole võimeline inimestele lubama, et nad saavad õnnelikuks." Mulle tundub, et Kolakowski annab meie tänase tänuavalduse erakondlikuks tõlgenduseks päris hea võtme. Täname üksmeeles kõiki Eesti heaks elanud inimesi ja oleme väiksemal või suuremal määral eriarvamusel selles, kuidas teha Eestit õnnelikumaks. Sotsiaaldemokraadid on ühe inimese õnnelikkuse aluseks oleva retsepti sõnastanud juba sadakond aastat tagasi. Mulle tundub, et tänaseks oleme selle peaaegu täitnud.
Tsiteerin nüüd August Rei Asutava Kogu valimiste eel 1919. aastal peetud kõnet "Mida peab rahvas Asutavalt Kogult nõudma?": "Vabas Eestis peab rahva võim valitsema. Eesti vabariik peab olema täiesti demokraatlik katuseharjast kuni vundamendini: keskvalitsusega alates ja valla- ning alevivalitsustega lõpetades. Kõik võim peab rahva käes olema. Kõrgem riigivõim peab seisma rahvavolimeeste kogu või parlamendi käes, kes terve rahva poolt valitud. Hääletamine peab olema üleüldine ja ühetaoline, otsekohene, salajane ja proportsionaalne. Kõik kodanikud peavad Eesti vabariigis seaduse ja kohtu ees igas asjas üheõiguslised olema. Miskisuguseid seisusi ei tohi olla. Jõukatel inimestel ei tohi ühtegi eesõigust olla, mida kehvematel ei ole." Nõnda rääkis August Rei aastal 1919, see on peaaegu sada aastat tagasi.
Head sõbrad! Sotsiaaldemokraadid ühinevad tänuga, mis kuulub kõikidele Eesti hüvanguks elanud inimestele, ja loodavad oma otsustega teha inimesi alati natuke õnnelikumaks. Aitäh!

10:37 Aseesimees Hanno Pevkur

Järgmisena on Reformierakonna fraktsiooni nimel sõna Jürgen Ligil. Palun!

10:37 Jürgen Ligi

Austatud esimees! Austatud Riigikogu! On kindlasti väga asjakohane ja hädavajalik, et Riigikogu peaks täna meeles vabariigi juubelit ja teeks avalduse selle kohta, mis meid kõiki ühendab. Aga asjakohane on siiski ka täpsustada, mis meid ühendab, et me siin ei eksiks. On ju silmanähtav, et kolmandik Riigikogu liikmeid ei ole siia oma allkirja andnud. Asi ei ole tegelikult selles, nagu jäi Liisa üldiselt mõistlikust kõnest kõlama, justkui oleksid need 65 olnud soovijad ja teised mitte. Asi on selles, et teistele ei jäetud võimalust. Tehniliselt kukkus see nii välja. Seda on vaja rääkida selleks, et järgmine juubel – aga mitte

ainult 200 aasta juubel, vaid ka mõni teine ühisalgatus – kukuks välja natukene paremini ning et need seinad ja need inimesed midagi sellest talletaksid.
Me saime meili, st mina sain meili, mis ütles, et nüüd on tekst valmis, raske kompromissina, ja homme tuleb see esitada. See viitas fraktsiooni esimeeste allkirjadele. Mina muidugi ei saa minna oma fraktsiooni juurde ja öelda, et ma kirjutasin teie eest alla raske kompromissi, milles ma ise ei osalenud. Ma nurisesin natukene protseduuri kallal, aga fraktsioonikaaslased rahustasid mu muidugi maha – see on õige asi ja see on asi, millega me saame ühineda. Ma andsin oma nõusoleku, aga hakati ikkagi koguma ka teisi allkirju, samas ei antud kõigile võimalust. Nii et see oli möödarääkimine. Õpime sellest. See kolmandik ei jätnud alla kirjutamata tahtlikult. Minu fraktsiooni liikmeid, kes kõrvale jäid, on siin võib-olla kõige rohkem.
Nüüd, täpsustama peab siiski ka sisu. Me oleme nüüd selle "raske kompromissina" saanud väga laialivalguva teksti selles mõttes, et siin võib olla tõlgendusi, mis meile ei sobi. Ütleme siis selle välja, stenogrammi ja ajaloo huvides: iga tõlgendus ei sobi meie fraktsioonile. Meie ei soovi tänada kõiki, kes on Eesti Vabariigis elanud ja töötanud – mitte selle avalduse kontekstis. Meie tahame tänada neid inimesi, kes kandsid südames Eesti Vabariiki, võitlesid selle eest, töötasid selle nimel ja taastasid seda. Me ei taha tänada neid, kelle pärast me üldse taastamisest peame rääkima, st kes tegelikult hoidsid südames süsteemi, mis töötas selliste asjade vastu nagu Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine, demokraatia ja õigusriik, minu poolest ka turumajandus. Meie riiki hoidsid tükk aega enda käes niisugused süsteemid, kes võitlesid nende väärtuste vastu. Selliseid süsteeme ja ka inimesi, kelle südames need süsteemid olid, meie selle avaldusega ei täna. Nii et meie teeme kummarduse väärtustele, mida kannab Eesti Vabariik oma järjepidevuses, aga mitte sellele, mida kannab vahepealne okupeerimine. Me teeme kummarduse just nimelt järjepidevusele. Ma loodan, et tegelikult kõik 101 mõtlesid seda ja et see, mis kuluaaridest on kostnud, oli lihtsalt eksitus. Aitäh!

10:41 Aseesimees Hanno Pevkur
Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel Aadu Must, palun!

10:41 Aadu Must
Lugupeetud juhataja! Head ametikaaslased! Sünnipäevad ei ole olulised tähtpäevad mitte ainult sünnipäevalapsele. Sünnipäevadel meenutatakse ikka ja jälle neid, kes selles sünnis "süüdi" on – oma vanemaid, loojaid, rajajaid.
See avaldus, millest praegu räägitakse, on selle Riigikogu nägu. Me oleme erinevad, ometi on meil väga suur ühisosa – see on meie oma riik. Kui mõned resolutsioonid jäävad veidi ümaramaks, siis on see ka meie nägu. Täna on räägitud tänamisest rohkem kui vabandamisest. Ma täidaksin selle lünga. Ma palun vabandust selle pärast, et kõik Riigikogu liikmed ei saanud sellele avaldusele alla kirjutada, sest tõepoolest, hetkel oli arusaam, et see on fraktsioonide ühisavaldus – ju ei olnud reglementi korralikult läbi loetud. Tõepoolest, mina olin see paha inimene, kes ütles Jürgen Ligile selgelt ja täpselt: kas sa oled nõus oma fraktsiooni nimel sellega liituma? Tänan Jürgen Ligi ka selle eest, et ta tegi paar päris head redaktsioonilist parandust, mida on arvestatud. Aga avaldust, uut ja hullemat siiski ei tehtud. Teate, ajalugu on jube keeruline asi. Ajaloost tuleb õppida, ajaloos ei saa elada. Meie austus kõigi meie esivanemate vastu, loojate vastu on nende mõistmine ja tunnustamine. Aga kõike seda, mida tegid nemad või mis neil pooleli jäi, kõiki neid asju, ei saa tuua tänasesse päeva. Nende kaklusi ei saa edasi kakelda, sest need on ühest teisest ajast ja seda aega me võib-olla ei taha. Me kõik oleme saanud elu oma vanematelt ja peame selle edasi andma – ei, mitte neile tagasi nagu laenu, vaid peame edasi andma oma lastele. Samamoodi on riigiga. Me oleme saanud selle riigi päranduseks – oma vanematelt, isadelt, emadelt, vanaisadelt, vanaemadelt – ja peame ta edasi andma uuele põlvkonnale, uutele põlvkondadele ja veel paremana kui see, mis ta on praegu.
Tõenäoliselt ka meie siin töötame selle nimel, et kunagi meie riigi järgmisel suurel juubelil saaks uus põlvkond öelda: need poliitikud, kes siin töötasid napilt selle riigi esimese sajandi lõpul ja järgmise algul, tegid oma tööd hästi. See on ülim, see on kõige olulisem, et me oleksime sama tublid nagu meie vanemad. Põlvkonnad hävisid, terved suguvõsad hukkusid, kannatasid. Me täname oma vanemaid ka selle eest, et nad töötasid rasketel aegadel, sest kui nad ei oleks siin töötanud, ei oleks neid olemas. Tõepoolest, me täname ka neid, kes olid sunnitud kodumaalt lahkuma, kuid hoidsid edasi elus järjepidevuse sädet. Ülim tunnustus on meile see, kui uued põlvkonnad ütlevad: need poliitikud töötasid hästi, nad töötasid Eesti heaks. Elagu Eesti Vabariik!

10:46 Aseesimees Hanno Pevkur
Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel on sõna Marko Pomerantsil. Palun!

10:46 Marko Pomerants
Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Tihtilugu tulevad kolleegid siia kõnetooli, öeldes, et mul ei olnud plaanis siia tulla, aga ma ikka tulin. Mul oli plaanis siia tulla, mis ei tähenda, et minu mõtted ei või olla natuke heitlikud, sellepärast et nad kajastavad seda, mida siin saalis on alates kella kümnest kuulda olnud.
Ma pean tunnistama, et ei minu ega ka näiteks Sven Sesteri nime pole allakirjutajate hulgas, aga me mõlemad aktsepteerime seda kiirust, mis eelnõu koostajatel oli, ning saame kasutada hääletamisel võimalust suhtuda sellesse avaldusse pooldavalt. Seda me kindlasti ka teeme. Minu meelest ei ole mõistlik rääkida ka tänasel päeval sellest, et keegi on Riigikogu tööst välja lülitatud. Fraktsioonist loobumine on vabatahtlik tegevus – ma ei usu, et see on sunnitud käik – ja ka näiteks Margus Tsahkna on kenasti saanud olla selle eelnõu algatajate hulgas.
Kuna minul on selline kaksikroll – olen nii IRL-i fraktsiooni esindaja kui ka põhiseaduskomisjoni esimees –, siis tahan Mart Nuti öeldule lisada, et selle arutelu käigus me lähtusime ühisosast, mida fraktsioonid olid omavahel saavutanud, ega soovinud hakata kuidagi seda head tahet halvendama või üksmeelt rikkuma. Mis puudutab Liisat, siis tema sellel komisjoni istungil ei osalenudki, aga see ei ole etteheide talle. Avalduse tekst oli meile kõigile arusaadav ja puudus vajadus, et keegi hakkaks seda meile ette lugema.
Mina kutsun teid üles veel kord otsa vaatama selle avalduse kuuendale lõigule. "Meie ühine eesmärk on minna oma riigi teise sajandisse vabadena ning töötada rahvusliku üksmeele vaimus Eesti riigi edenemise ja jätkusuutlikkuse nimel." Siiralt soovin, et meil oleks seda üksmeele vaimu rohkem ka muudel päevadel kui ainult suure juubeli eel. Mulle väga meeldis paar hommikut tagasi Vikerraadios kuuldu, kus intervjueeritav oli Marta Kivi, 106-aastane Saaremaa naine. Kui Piret Tali temalt küsis, mida ta soovitab praegustele poliitikutele, nooremale põlvkonnale, siis ütles 106-aastane Marta nii: ma soovin, et noored käiksid teineteisele vähem pinda. Eestlus on meis kõigis. Kui keegi nägi eilset telesaadet "Suud puhtaks", siis me võisime selle peale tõdeda, et eestlus võib olla väga kenasti ka mehhiklase, ukrainlase, ameeriklase või hollandlase sees. Mina olen oma elus kasutanud põhimõtet, et asju tuleb võtta tõsiselt, aga rõõmsa meelega. Soovitan seda meile kõigile ka seadusloomes peale 100. sünnipäeva pidustusi. Elagu Eesti!

10:50 Aseesimees Hanno Pevkur
Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel on sõna Artur Talvikul. Palun!

10:50 Artur Talvik
Hea aseesimees! Head inimesed! Täna on päris lõbus päev, teatud mõttes absurdne päev. Istusin seal ja mõtlesin, et kui meil on sünnipäev, st kui kellelgi on sünnipäev, siis inimesed lepivad kokku, et keegi läheb ja peab sünnipäevakõne, kiidab sünnipäevalast. Siis see inimene käib ja kiidab sünnipäevalapse ära, aga seejärel igaüks meist, kes saatis selle inimese sünnipäevalast kiitma, võtab tal sabast kinni ja ütleb, et vaat see jäi veel ütlemata. Miks sa veel seda ei öelnud ja miks sa seda just sellise asjaga ütlesid? Miks sul selles kohas selline alatoon oli?
Okei, me võime ka öelda, et jube jama, avalduses ei olnud sõnagi rahvaste enesemääramise õigusest ega iseseisvuse taastamisest õigusliku järjepidevuse printsiibi alusel. Ei olnud juttu nendest inimestest, kes osalesid Eesti Kongressi töös või Põhiseaduse Assamblee töös. Aga see selleks. Tegelikult oli asja mõte ju tänada Eesti riiki. Ja mitte riiki selles abstraktses mõttes – me oleme harjunud väga palju kasutama seda, et riik teeb, riik on, riik on kuskil mingisugune abstraktne asi –, vaid seda riiki, kes oleme meie kõik, st meie inimesed, meie esivanemad, meie lapsed. Me tänasime, täname ja õnnitleme meie inimesi. Me tahaksime seda teha jätkuvalt. Tahaks, et meie inimesed oleksid veel rõõmsamad, et meie inimestel oleks veel suurem koostöövaim, et meie inimesed suudaksid hoida eesti keelt veel kaua, et meie inimesed saaksid aru, et see maa selle looduse ja nende metsadega on see, mis on meid siia toonud ja peaks meid ka edasi viima, et meie inimesed oleksid rõõmsad ja õnnelikud ning et meil oleks üks väga äge ja tore riik. Elagu rõõmus ja äge Eesti!

10:53 Aseesimees Hanno Pevkur
Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel on kõnetooli oodatud Mart Helme. Palun!

10:53 Mart Helme
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Külalisi pole näha. Ma olen tänulik – ja meie fraktsioon on tänulik – nendele inimestele, kes selle eelnõu algatasid. See on suurepärane näide sellest, et meil on siiski võimalik leida teatud poliitilist üksmeelt. Kuigi siit puldist on kõlanud – julgen kasutada sellist võib-olla mitte kõige esteetilisemat väljendit – juriidilist ninanokkimist, siis ikkagi, me oleme kokku tulnud ja kokku saanud sellel vundamendil, mis meid kõige enam ühendab: meie rahvuslik meelsus.
Ma tahaksin siinkohal tänada ka neid, kes ei ole eesti rahvusest rahvasaadikud. Ka nende panus oli 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate algul selleks, et Eesti taastaks oma iseseisvuse veretult, märkimisväärne. Rahvusriik on see, mis meid ühendab. Sellel vundamendil me võime ehitada oma tornikesi – sotsiaaldemokraatlikku tornikest, liberaalset tornikest ja konservatiivset tornikest. See on kõik ühel vundamendil ja see meid ühendab.
Ma tahaksin rõhutada veel üht, mis sellest avaldusest vast väga kõlama ei jää. See on Eesti rahvas, Eesti rahva usk ja unistus oma riigist, mille on ju kõige kõlavamalt, poeetilisemalt ja tuntumalt sõnadesse valanud Juhan Liiv, kes andis Estonia teatri – märgilise tähtsusega ehitise ja sümboli, meie rahvuse ja kultuuriajaloo maamärgi – ehitamiseks ära oma ainsa pintsaku. Muud tal anda ei olnud. See on Eesti rahvas, kes on loonud selle riigi. Meil ei ole ajaloos olnud kerge oma riigi, oma riikluse loomist ellu viia. Väga paljudel põhjustel. Üks on loomulikult see, et meid on ümbritsenud meist suuremad ja tugevamad, kes on omavolitsenud meie maal, aga me ei ole kaotanud oma rahvust. Me ei ole kaotanud oma keelt ning me ei ole kaotanud unistust ja usku sellesse, et selle rahvuse ja keele pinnal me ükskord saame riigi. Me oleme selle riigi saanud mitu korda. Meie traagika, mistõttu täna on kõlanud siin ka üleskutse paluda vabandust ja andestust nendelt, keda me ei suutnud kaitsta, põhjus on ju väga lihtne: meie rahvusel on regulaarselt maha raiutud pea. Aastal 1217 raiusid sakslased maha madisepäeva lahingus langenud Lembitu pea ja viisid selle Riiga, sealt edasi ilmselt Marburgi, kust see on jäänud kusagile Poola muuseumi.
Me võime öelda, et ka vapside represseerimine oli pea maharaiumine – rahvusliku liikumise, eneseteadvuse ja suurema suveräänsuse eest võitlemisel pea maharaiumine. Nõukogude võim tegeles süstemaatiliselt rahvuse pea maharaiumisega. Ometigi me oleme nagu see lohe, kellele pea maharaiumisel kasvavad asemele uued pead. See on taganud meile selle, et meil on praegu oma parlament, oma valitsus, oma riik ja me võime siit puldist eri nurkade alt tänada neid, kes on andnud oma panuse selleks, et meil see kõik võimalik oleks.
Ma tahaksin rõhutada kahte asja. Esiteks seda, et selle riigi on teinud Eesti rahvas, mitte üksikud inimesed.
Palun lisaaega!

10:58 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun, kolm minutit lisaaega!

10:58 Mart Helme
Need üksikud inimesed on olnud selle rahva liikmed. Teiseks tahan rõhutada seda, et tänane päev ja ühisavaldus – olgugi selles protseduurilisi või juriidilisi puudusi, mida on alati võimalik otsida ja leida – näitab siiski, et meil on olemas vundament, millel me saame ühiselt seista. See vundament on sedavõrd püsiv, et meil ei maksa eriti karta kõiki neid tuliseid poliitilisi lahinguid, mida me muu hulgas ka siin saalis peame. Need lahingud on terve, mõtleva, enda huvide eest seisva rahvuse poliitilise tegevuse normaalsed ilmingud. Tänan kõiki!
Kahjuks ei saa vist mitte keegi meist võtta osa Eesti Vabariigi 200. aastapäeva sündmustest – me lihtsalt ei ole sel ajal enam elus. Ligi võib-olla on, ma ei tea, mina kindlasti ei ole. (Naerab.) Ma usun aga, et me kõik oleme veendunud, et meie järglased peavad siin saalis või mõnes teises saalis sel puhul tunduvalt pidulikumaid ja võib-olla ka tunduvalt enesekindlamaid kõnesid, kui me seda täna teeme, sest ärme unustame: poliitika ei lõppe mitte kunagi. Kui see poliitika töötab Eesti rahvusriigi huvides, Eesti riigi huvides, ja kui Eesti rahvas on selle poliitika elluviija siin 200. aastapäeval, siis vast oleme ka meie

sellesse oma pisikese panuse andnud. Võib-olla märgitakse mõnda meist ära ka kusagil ajalooraamatu ääremärkustes rahvusriigi hoidjatena. Uskugem Eestisse, võidelgem Eesti eest ja seiskem ühisel vundamendil! Aitäh!

11:00 Aseesimees Hanno Pevkur

Fraktsioonide sõnavõtud on kuulatud, nüüd saame minna lõpphääletuse juurde. Muudatusettepanekuid selle avalduse kohta ei ole saali jõudnud. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.
Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Riigikogu tänuavalduse Eesti Vabariigi loojatele, kaitsjatele, hoidjatele ja taastajatele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Tänuavaldust toetas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. (Aplaus.) Riigikogu tänuavaldus on vastu võetud.
Head Riigikogu liikmed! Tuletan teile meelde, et ülehomme kell 7.33 kerkib Pika Hermanni torni Eesti Vabariigi riigilipp ja see on pidulik üritus, kuhu te kõik olete oodatud, ja loomulikult järgneb sellele veel sündmusi. Edu meile kõigile! Hoidkem Eestit!

Istungi lõpp kell 11.03.